

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่มีพื้นที่ปฏิบัติกระจายเกือบทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทั่วประเทศทำให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและสอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา ความต้องการของท้องถิ่น แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและศิลปวัฒนธรรม แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้มีการจัดระบบบริหารและการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ที่เป็นเอกภาพ มีความเรียบร้อย เพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจังมีประสิทธิภาพในการบริหารทางวิชาการ วางมาตรฐานการปฏิบัติวิชาการและนิเทศ ติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติและหน่วยสนับสนุนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว และบรรลุตามเจตนารมณ์ที่สอดคล้องกับการจัดระเบียบราชการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษานั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบในด้านการจัดการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนในทุกพื้นที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ในการจัดการศึกษานั้น ควรได้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพร้อมกันทั้ง 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน

การที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้ง 3 กระบวนการนั้น จะต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมี

ประสิทธิภาพ อันจะทำการจัดการศึกษาทุกระดับบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ
หลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ
ในการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพทั้งกระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศการศึกษา
และกระบวนการเรียนการสอน คือ หน่วยงานนิเทศก์ เป็นหน่วยงานที่บริหารงานวิชาการมี
3 ระดับคือ

1. หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มี
ฐานะเป็นกอง รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและกรุงเทพมหานคร
มีฐานะเป็นหน่วยงาน รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานกรุงเทพมหานคร
3. หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ มีฐานะ
เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ รับผิดชอบในการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาของหน่วยงานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ (สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533)

ในการดำเนินการที่ผ่านมา หน่วยงานนิเทศก์ทุกระดับประสบกับปัญหาในด้านการ
บริหารงานอย่างมาก เนื่องจากการจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานไม่สอดคล้องกับภาระ
หน้าที่ที่รับผิดชอบ ขาดบุคลากรในด้านการบริหารงาน และนิเทศการเรียนการสอนโดยเฉพาะ
หน่วยงานนิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่
ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากที่สุด มีภารกิจงานความรับผิดชอบมาก แต่มีบุคลากรจำนวนน้อยคือจะมี
ศึกษานิเทศก์อำเภอละ 4 คน ในอำเภอขนาดใหญ่ 3 คน ในอำเภอขนาดกลาง และ 2 คน
ในอำเภอขนาดเล็ก จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านการบริหารงาน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ได้สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับปัญหาของกานิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ยังไม่ชัดเจน จึงไม่สามารถทำงานตาม
บทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ได้ในระเบียบศึกษานิเทศก์ พ.ศ.2524 ส่วนใหญ่ทำงานตามหน้าที่ที่
ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นงานธุรการ

2. ขาดการพัฒนาบุคลากร ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการนิเทศ ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง

3. ขาดสื่อและเครื่องมือการนิเทศในการติดตามผลศึกษานิเทศก์ ยังขาดความรู้ ความสามารถและเทคนิคในการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ เครื่องมือส่วนใหญ่ยังเป็นแบบทดสอบและแบบรายงานผลการปฏิบัติงาน

4. ขาดการพัฒนาองค์กรและระบบการนิเทศติดตามผลการวางแผนและการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ทุกระดับยังไม่เด่นชัด และไม่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ เป้าหมาย และนโยบายเร่งรัดคุณภาพการประถมศึกษา

5. จำนวนศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอ การนิเทศไม่ทั่วถึงและขาดเอกภาพในการปฏิบัติงาน

ซึ่งปัญหาเหล่านี้ เมื่อได้เข้ามาเปรียบเทียบกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับหลักการ บริหารและกระบวนการบริหาร ที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาแล้ว น่าจะเป็นผลมาจากกระบวนการ บริหารงานในหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เป็นสำคัญ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษากระบวนการบริหารงานในหน่วย ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา กระบวนการบริหารงานในหน่วยศึกษานิเทศก์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับปัญหาในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 1 นั้น จาก รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2536 ยังมีผลที่ไม่น่าพอใจโดยเฉพาะกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีเพียงจังหวัดนครปฐมและปทุมธานีเท่านั้นที่มี ผลสัมฤทธิ์ดี ส่วนจังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการและสมุทรสาคร ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่ดีนัก เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้ และปัญหาอีกประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตการ ศึกษา 1 ก็คือ สภาพของนักเรียนมาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน มีการโยกย้ายที่อยู่เป็นประจำ เพราะต้องตามผู้ปกครองไปทำงานในที่ต่าง ๆ บ่อยครั้ง ส่วนสาเหตุอีกประการหนึ่งก็คือ สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดในเขตการศึกษา 1 ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ติดกับแม่น้ำลำคลอง การคมนาคมส่วนใหญ่ใช้ทางเรือ บางฤดูกาลไม่สะดวกในการมาเรียนหนังสือ นอกจากนี้ จังหวัดในเขตการศึกษา 1 ยังเป็นเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวง ทำให้

สภาพแวดล้อมระหว่างเมืองกับชนบทแตกต่างกัน นักเรียนและผู้ปกครองต้องต่อสู้กับการประกอบอาชีพและค่าครองชีพสูง ซึ่งเป็นสาเหตุของการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาดังนั้นการศึกษาระบบการบริหารงานในหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เขตการศึกษา 1 ซึ่งจะทำให้ทราบกระบวนการบริหารงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ว่ามีปัญหาด้านใดบ้าง อีกประการหนึ่งเรื่องนี้อย่างไม่มีผู้ใดทำการวิจัยมาก่อน ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อศึกษานิเทศก์อำเภอในการบริหารงาน และยังมีประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในการใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบโครงสร้างกระบวนการบริหารในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารงานตามภารกิจและหน้าที่ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในเขตการศึกษา 1
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการบริหารงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในเขตการศึกษา 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงกระบวนการบริหารงานตามภารกิจและหน้าที่ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ตามกรอบแนวคิดของ รัสเซล ที่ เกรก (Russell T. Gregg) ซึ่งมีอยู่ 7 ประการคือ คือ การตัดสินใจสั่งการ การวางแผน การจัดองค์การ การติดต่อสื่อสาร การใช้อิทธิพลกระตุ้นให้คนทำงาน การประสานงานและการประเมินผลงาน
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในเขตการศึกษา 1 ทุกคน รวมเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 124 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงาน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารงานในหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในเขตการศึกษา 1
2. ผลการวิจัย จะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนางานของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในเขตการศึกษา 1 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คานิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการบริหาร หมายถึง วิธีการบริหารงานโดยการกำหนดขั้นตอนอย่างมีระบบและสอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย กระบวนการบริหาร 7 ขั้นตอน คือ การตัดสินใจสั่งการ การวางแผน การจัดองค์การ การติดต่อสื่อสาร การใช้อิทธิพลกระตุ้นให้คนทำงาน การประสานงาน และการประเมินผลงาน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

เขตการศึกษา 1 หมายถึง เขตปฏิบัติการทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ นนทบุรี นครปฐม ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร

หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้บังคับบัญชา ควบคุมดูแลโดยทั่วไปในส่วนราชการของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอให้หมายถึงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอด้วย

หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ หมายถึง ข้าราชการครู ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ข้าราชการครู ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในเขตการศึกษา 1 ทุกคน จำนวนทั้งสิ้น 124 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานในหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 42 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการบริหารงานในหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 38 ข้อ และแบบปลายเปิด (Open-end) จำนวน 7 ข้อ

3. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงาน

ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มากำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย โดยอาศัยกรอบแนวความคิดของ รัสเซล ที เกรก (Russell T. Gregg) เกี่ยวกับกระบวนการบริหารทั้ง 7 ด้าน แล้วนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือ เมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว จึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโครงสร้างและสำนวนภาษา เพื่อให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ แล้วจึงนำมาปรับปรุงเพื่อใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัยต่อไป

ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่

5.1 ตอนที่ 1 หาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 ตอนที่ 3 หาค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นที่ 6 การเขียนรายงานการวิจัยและเสนอผลการวิจัย ดำเนินการตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 วรรณคดี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล และวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ